

Басюк Назар Сергійович,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету історії, політології та міжнародних відносин
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне*

Гуменюк Оксана Володимирівна,
*кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне*

МІСЦЕ ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННЯ У СУЧАСНІЙ ІСТОРИЧНІЙ ОСВІТІ

Історія повсякдення як напрям історичних досліджень сформувалася у другій половині ХХ століття та стала важливим інструментом для вивчення соціального життя, культурних практик і звичайних людей, які раніше залишалися на периферії традиційної історіографії. Сьогодні цей підхід відіграє ключову роль у сучасній історичній освіті, оскільки дає змогу краще зрозуміти взаємодію між «великою історією» та повсякденним життям окремих спільнот.

Історія повсякдення відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні історичної свідомості, оскільки вона дає можливість не лише реконструювати події минулого, а й з'ясувати глибокі взаємозв'язки між буденним життям людей та глобальними історичними процесами. Великі політичні, економічні та соціальні зміни, які відбуваються в будь-якому суспільстві, завжди відображаються на повсякденному існуванні різних верств населення. Водночас, звички, традиції, звичаї та культура повсякденності, що формуються в різні епохи, значно впливають на хід історії, здатні змінювати соціальну структуру, а також визначати перспективи розвитку різних цивілізацій і народів [4, с.99]. Тому вивчення соціальних практик, звичаїв, традицій та ментальності минулих епох є надзвичайно важливим для розуміння того, як формувалися суспільні відносини, як змінювався світогляд людей і яким чином вони адаптувалися до змін, що відбувалися у великій історії.

Залучення історії повсякдення до навчальних програм, особливо на рівні вищої освіти, значно сприяє розвитку критичного мислення серед студентів, оскільки цей підхід дає їм можливість працювати з різноманітними джерелами – від щоденників і листів до фотографій, артефактів матеріальної культури і народних переказів. Вивчаючи ці

свідчення, студенти не лише реконструюють події минулого, а й навчаються оцінювати ці події крізь призму людського досвіду, розуміють особисті переживання тих, хто став частиною історії, що дозволяє створити більш живий, емоційно насичений і персоніфікований образ минулого [2, с.123].

Важливим аспектом вивчення історії повсякдення є формування історичної емпатії – здатності зрозуміти почуття, переживання та умови життя людей, що належать до інших епох і культур. Це сприяє усвідомленню історії не просто як хронології подій, а як складної системи взаємодії особистостей, суспільства та культури. Це робить історію більш живою і близькою для сучасних поколінь, дозволяючи глибше зрозуміти не тільки те, що відбувалося в минулому, але й те, як ці події формували сучасний світ.

Історія повсякдення набуває все більшого значення в сучасній історичній освіті, оскільки вона дозволяє глибше розглянути життя людей у контексті історичних подій та змін. Історія побуту й соціальних практик стає надзвичайно важливим інструментом для розуміння того, як величезні соціальні і політичні зміни впливали на повсякденне життя, як вони змінювали звички, побут, уявлення про родину, працю і дозвілля людей. Тому інтеграція цієї дисципліни в навчальні програми є важливим кроком до формування більш багатогранного розуміння історії, де традиційні політичні, економічні та військові аспекти доповнюються соціальними та культурними вимірами.

Вивчення повсякденного життя дозволяє не лише зрозуміти, як жили люди в різні історичні періоди, але й побачити, як соціальні зміни, як-то індустріалізація, урбанізація, війни та революції, впливали на їхні повсякденні практики, побут, звички і традиції. Вивчення цього аспекта також допомагає віднайти нові підходи до історичних подій, адже розглядати історію через призму життя звичайних людей дає можливість по-новому осмислити важливі періоди та процеси [6, с.55].

Для більш ефективного вивчення історії повсякдення в сучасній історичній освіті активно використовуються міждисциплінарні підходи, що об'єднують соціологію, антропологію, етнографію та культурологію. Ці науки надають інструменти для дослідження соціальних структур, культурних практик, а також зв'язку між особистим досвідом і суспільними змінами. Вони допомагають дослідникам вивчати не тільки великих політичних і військових лідерів, а й звичайних людей, їхні соціальні ролі, погляди, повсякденні

практики та взаємодії, що дозволяє історикам поглибити своє розуміння минулого не лише через політичні події, а й через взаємодію з повсякденним життям.

Приклади впровадження історії повсякдення в шкільну та університетську освіту можна знайти в багатьох країнах. У деяких європейських та американських університетах існують спеціалізовані курси з історії повсякдення, де студенти вивчають побут, родинні традиції, працю і дозвілля різних соціальних груп у різні історичні періоди. Вони досліджують зв'язки між соціальними, економічними та культурними змінами та тим, як це впливало на повсякденне життя людей. У шкільних програмах часто вводяться елементи повсякденної історії через проєктні роботи або дослідження локальних історій, що дозволяє учням вивчати історію не лише через призму великих подій, але й через призму звичайного життя людей. Це може бути історія місцевої громади, родинні традиції або аналіз побуту певної соціальної групи.

Такі підходи сприяють формуванню більш глибокого і комплексного розуміння минулого, дозволяючи учням та студентам відчувати історію не лише як набір сухих фактів, а як живу, динамічну реальність, яку творили реальні люди зі своїми проблемами, прагненнями і радощами. Крім того, ці методи сприяють розвитку критичного мислення, адже студенти не просто вивчають факти, а й здатні аналізувати джерела, оцінювати їх на основі різних підходів та контекстів, що забезпечує більш повне розуміння того, як історія формує сучасність.

Таким чином, місце історії повсякдення у сучасній історичній освіті є важливим і необхідним, оскільки вона дозволяє значно розширити горизонти традиційного вивчення історії, зосереджуючи увагу на повсякденному житті людей, їхніх соціальних практиках та культурних нормах. Інтеграція цієї дисципліни в навчальні програми допомагає студентам і учням краще розуміти зв'язок між глобальними історичними процесами та повсякденними практиками, що відбувалися в конкретних соціальних контекстах. Міждисциплінарний підхід, що поєднує історію з соціологією, антропологією та етнографією, сприяє більш глибокому та всебічному розумінню минулого, дозволяючи дослідникам та студентам досліджувати як великі події, так і життя звичайних людей. Впровадження історії повсякдення в освітні програми сприяє формуванню критичного мислення, історичної емпатії та здатності до комплексного аналізу

історії, що робить її більш живою та значущою для сучасного покоління. Таким чином, історія повсякдення займає важливе місце в сучасній історичній освіті, забезпечуючи багатовимірне і глибоке розуміння минулого та його впливу на сучасність.

Література

1. Бондаренко, І. О. (2017). Історія повсякдення: дослідження соціальних практик та культурних трансформацій. Київ: Академія наук. 122 с.
2. Гречко, С. А. (2016). Соціальна історія як інструмент вивчення повсякденного життя. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 243 с.
3. Шевченко, І. П. (2016). Життя людей у різні епохи: історія повсякдення як метод історичного дослідження. Дніпро: ДНУ. 177 с.
4. Смирнова, О. С. (2018). Історія повсякденного життя: аналітичний підхід до вивчення побуту та соціальних змін. Київ: Наукова думка. 136 с.
5. Макаренко, Т. І. (2020). Роль історії повсякдення в сучасному навчанні історії. Харків: ХДПУ. 212 с.
6. Шевченко, І. П. (2016). Життя людей у різні епохи: історія повсякдення як метод історичного дослідження. Дніпро: ДНУ. 198 с.

Дешко Петро Петрович,

*магістр зі спеціальності «Історія та правознавство»,
практичний психолог в КЗ «Мукачівський професійно-аграрний ліцей
імені Михайла Данканича» Закарпатської обласної ради, м. Мукачево*

КРИТИКА КОНЦЕПЦІЇ «ДАВНЬОРУСЬКОЇ НАРОДНОСТІ» КРІЗЬ ПРИЗМУ КЕЛЬТСЬКОЇ ГІПОТЕЗИ ПОХОДЖЕННЯ РУСИ

У російській історіографії продовжують домінувати концепції так званої «давньоруської народності» та «спільної колиски», які визначають основні теоретичні підходи до вивчення історії Київської Русі. Водночас ці ідеологічні конструкції є продуктом конкретної суспільно-політичної парадигми й використовуються для обґрунтування державної політики. Проте в межах глобального наукового дискурсу вони не витримують критики, оскільки суперечать